

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2878

av Annika Eclund m.fl. (KD)

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

1 Innehåll

Förslag till riksdagsbeslut	2
1. Inledning och idépolitisk utgångspunkt	10
2 Kvalitetssäkra skolans metoder	12
3 En skola där ingen hålls tillbaka eller lämnas efter	13
3.1 Speciallärarlyft	13
3.3 Bättre diagnostisering av dyslexi	15
3.4 Lov- och sommarskola	15
4 Uppvärdera läraryrket	16
4.1 Karriärlärartjänster	16
4.2 Minska den administrativa bördan	17
4.3 Höj behörighetskraven	17
4.4 Snabbare vägar in	18
5 Rektorererna är skolans ledare	18
6 Fokus på läsning och bildning	19
7 Rättvisande betyg	22
8 Skolor med stora utmaningar	23
9 Fritt skolval för alla	24
10 Trygg miljö	26
11 Stärk elevhälsan	27
12 Idrott i skolan	28
13 Skolavslutningar och högtidsfirande i kyrkan	29
14 Förbättrad kvalitet i barnomsorgen	31
14.1 Högre kvalitet i förskolan	31

14.2	Barnens behov i fokus – små grupper, trygghet och anknytning	31
14.3	Lättare för föräldrar att jämföra kvaliteten på barnomsorg	33
14.4	Förstärkt inspektion	33
14.5	Öka tillgången till familjedaghem	33
14.6	En kartläggning för att öka antalet familjedaghem	34
14.7	Minska barngruppernas storlek i fritidsverksamhet	35
14.8	Öppen förskola	35
15	Folkhögskolor och yrkeshögskolor	36
16	Validering	37
17	Högskola och forskning	37
17.1	Studenternas sociala situation	38
17.2	Etisk reflektion	39

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om inrättandet av en insats för utvärdering av skolans undervisningsmetoder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att vetenskapliga utvärderingar i större utsträckning ska ligga till grund för de pedagogiska metoder som används i skolan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av mer forskning kring vilka pedagogiska metoder som faktiskt fungerar och ger bra resultat och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra ett speciallärarlyft för lärare som vill utbilda sig till speciallärare, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en sammanställning av kunskapsläget för att få en samordning och bättre kvalitet i diagnostiseringen av dyslexi och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga åtgärder för att öka tillgängligheten till lov- och sommarskola och även se över behovet av att göra sommarskola obligatorisk efter årskurs 9 för elever som inte uppnått målen, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att frigöra tid för mer lärarledd ämnesundervisning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värdet av fler vuxna i skolan och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om högre betygskrav samt lämplighetstest vid antagningen till lärarutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa fler vägar in i läraryrket för den som redan har ämneskunskaper genom utbyggda kompletterande utbildningar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att ge lärare möjlighet till kontinuerlig kompetensutbildning med delvis bibehållen lön och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidga Skolinspektionens uppdrag till att också ge förbättringsorienterad återkoppling som stöder skolorna i arbetet med att åtgärda missförhållanden, brister och kvalitetsproblem och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla karriärlärarreformen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen bör öppnas för fler och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en akademisk utbildning i pedagogiskt ledarskap bör införas, där en befattning som rektor kan vara ett av målen, och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorer ska erbjudas regelbunden återkommande handledning och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en vidareutbildning för lärare som saknar utbildning i läsinläring och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att regeringen återkommer med förslag på hur en klassikerlista ska införas i den svenska skolan och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett införande av digitaliserade nationella prov med extern rättning och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resultaten i de nationella proven i högre grad ska speglas i betygen och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att säkerställa att nyanlända elevers kunskaper bedöms skyndsamt och att de snabbt får en placering i lämplig årskurs och undervisningsgrupp, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kompetenssatsning för svensklärare inom Svenska som andraspråk och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att förtydliga regelverket kring förberedelseklasser, bl.a. för att undvika att eleverna blir kvar för länge i dessa, och att öka möjligheterna för nyanlända att under en period få fokusera mer på ämnet svenska och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja ersättningen till kommuner som tar emot asylsökande elever, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grundprincipen ska vara att alla föräldrar aktivt ska ta ställning till vilken skola deras barn ska gå i och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att transparensen och förståelsen för skolpengens beräkning ska stärkas genom en tydlig modell där beräkningsunderlaget från kommunen är transparent och lika för alla skolor, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna ska tillämpa reglerna för skolskjuts lika, oavsett huvudman, och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur skolor med stora brister i verksamheten, och som därigenom inte kan erbjuda eleverna den skolgång de har rätt till, ska stängas, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de som bedriver utbildningsverksamhet ska ta ett långsiktigt ägaransvar och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolinspektionen ska pröva den fristående huvudmannens lämplighet inför etablering eller vid ägarbyte och tillkännager detta för regeringen.

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att insynen i fristående och kommunala skolors ekonomi ska öka och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa meddelarskydd för anställda vid friskolor och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att varje kommun ska genomföra en inventering av den fysiska skolmiljön och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som tydliggör att elev respektive föräldrar har ett ansvar för att medverka till en god skolmiljö, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som tydliggör att den som avsiktligt saboterar skolans fysiska miljö ska delta i att återställa det som skadats och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka elevhälsovården och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet idrottstimmar ska utökas med 100 timmar i grundskolan och att antalet timmar i elevens val bör minska i motsvarande grad och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konfessionella inslag vid vissa tillfällen bör få förekomma i offentliga skolor i samband med firande av traditionella högtider. Deltagande vid sådana högtider ska vara frivilligt för eleverna. Det bör därför införas ett tillägg till skollagens sjätte paragraf: ”Undantag från 6 § får i offentliga skolor förekomma vid vissa tillfällen under ett skolår i samband med firande av traditionella högtider. Deltagande vid sådana högtider ska vara frivilligt för eleverna”, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om högre kvalitet och mindre barngrupper i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föräldrars möjlighet att jämföra förskolor och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka inspektionen av förskolan och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka tillgången på familjedaghem och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska barngruppernas storlek på fritis och tillkännager detta för regeringen.

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler öppna förskolor och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att inrätta fler platser vid yrkeshögskolor och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att inrätta fler platser vid folkhögskolor och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra valideringen och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de sociala trygghetssystemen bättre behöver anpassas till studenter och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etisk reflektion ska vara en självklarhet inom högre utbildning och forskning och tillkännager detta för regeringen.

Tabell 1. Kristdemokraternas förslag till anslag för 2016 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag (tusentals kronor).

<i>Tusental kronor</i>		
Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1:1 Statens skolverk	626 443	-123 000
1:2 Statens skolinspektion	404 182	
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	701 835	
1:4 Sameskolstyrelsen	36 038	
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	3 484 525	-128 400
1:6 Särskilda insatser inom skolområdet	445 137	
1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	4 612 000	-500 000
1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	177 355	
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	93 900	
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	382 226	-305 000
1:11 Bidrag till vissa studier	19 525	
1:12 Myndigheten för yrkeshögskolan	105 629	
1:13 Statligt stöd till vuxenutbildning	1 414 050	-1 060 025
1:14 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	2 066 960	
1:15 Särskilt utbildningsstöd	153 606	
1:16 Fler anställda i lågstadiet	1 974 000	
1:17 Skolforskningsinstitutet	40 441	-20 000
1:19 Bidrag till lärarlöner	2 884 000	-1 288 000
2:1 Universitetskanslersämbetet	135 885	
2:2 Universitets- och högskolerådet	130 283	
2:3 Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 647 319	-10 775
2:4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 035 864	
2:5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 922 512	-7 391

2:6	Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 088 022	
2:7	Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 981 236	-4 103
2:8	Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 481 746	
2:9	Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 632 659	-2 750
2:10	Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 556 592	
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 301 247	-4 269
2:12	Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 066 217	
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 435 423	-2 795
2:14	Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	825 464	
2:15	Karolinska Institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	673 580	-4 435
2:16	Karolinska Institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 483 297	
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 048 011	-1 507
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 477 070	
2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	634 937	-4 354
2:20	Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	363 673	
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	614 236	-2 742
2:22	Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	223 706	
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 012 220	-2 712
2:24	Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	318 453	
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	748 128	-3 611
2:26	Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	250 193	
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	518 614	-2 953
2:28	Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	231 067	
2:29	Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	242 276	-2 803
2:30	Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	91 134	
2:31	Malmö högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	866 470	-4 661
2:32	Malmö högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	137 103	
2:33	Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	569 778	-2 850
2:34	Mälardalens högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	103 690	

2:35	Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	194 650	
2:36	Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	48 744	
2:37	Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	94 838	-1 018
2:38	Gymnastik- och idrottshögskolan:Forskning och forskarutbildning	31 509	
2:39	Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	459 299	-3 720
2:40	Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	66 401	
2:41	Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	402 150	-4 007
2:42	Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	61 333	
2:43	Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	425 125	-3 929
2:44	Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	90 963	
2:45	Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	369 418	-2 325
2:46	Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	62 494	
2:47	Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	362 953	-4 049
2:48	Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	52 657	
2:49	Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	298 093	-3 384
2:50	Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	46 706	
2:51	Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	333 298	-3 261
2:52	Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	47 538	
2:53	Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	155 388	
2:54	Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	9 371	
2:55	Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	61 679	
2:56	Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	6 010	
2:57	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	125 345	-277
2:58	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	9 465	
2:59	Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	386 119	-1 601
2:60	Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	56 920	
2:61	Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	24 136	
2:62	Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	10 421	
2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	3 023 559	-9 492
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	576 386	-57 975

2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	694 834	-250 000
2:66	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 461 782	
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	5 766 449	-18 000
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	280 061	
3:3	Vetenskapsrådet: Förvaltning	141 109	
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	372 100	
3:5	Rymdstyrelsen: Förvaltning	28 162	
3:6	Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer	551 309	
3:7	Institutet för rymdfysik	53 695	
3:8	Kungl. biblioteket	350 540	
3:9	Polarforskningssekretariatet	38 926	
3:10	Sunet	43 646	
3:11	Centrala etikprövningsnämnden	7 227	
3:12	Regionala etikprövningsnämnder	40 686	
3:13	Särskilda utgifter för forskningsändamål	112 220	
4:1	Internationella program	81 589	
4:2	Avgift till Unesco och ICCROM	30 886	
4:3	Kostnader för Svenska Unescorådet	10 093	
4:4	Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	24 161	-11 150
Summa		69 452 400	-3 863 324

Tabell 2. Kristdemokraternas förslag till anslag för 2016 till 2019 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag (miljoner kronor).

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

1:1	Statens skolverk	-123	-65	-42	-11
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	-128	-190	-23	+137
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	-500	-500	-500	-600
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	-305	-290	-315	-300
1:13	Statligt stöd till vuxenutbildning	-1 060	-1 580	-1 115	-1 115
1:14	Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning		-60		
1:17	Skolforskningsinstitutet	-20	-20	-20	-20
1:19	Bidrag till lärarlöner	-1 288	-2 648	-2 460	-2 452
2:3	Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-11	-19	-36	-39
2:5	Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-7	-13	-24	-27
2:7	Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-7	-14	-15
2:9	Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-5	-9	-10
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-7	-14	-16
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-5	-9	-10
2:15	Karolinska Institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-8	-15	-16
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-3	-5	-6

2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-7	-14	-16
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-5	-9	-10
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-5	-9	-10
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-6	-12	-13
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-5	-10	-11
2:29	Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-5	-9	-10
2:31	Malmö högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-5	-8	-15	-17
2:33	Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-5	-9	-10
2:37	Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-1	-2	-3	-4
2:39	Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-6	-12	-14
2:41	Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-7	-13	-15
2:43	Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-7	-13	-14
2:45	Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-4	-8	-9
2:47	Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-4	-7	-13	-15
2:49	Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-6	-11	-12
2:51	Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-3	-6	-11	-12
2:57	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-0	-0	-1	-1
2:59	Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	-2	-3	-5	-6
2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	-9	-16	-31	-35
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	-58	-106	-282	-402
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	-250	-250	-250	
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	-18	-14	-14	
4:4	Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	-11	-4		
	Summa	-3 863	-5 902	-5 358	-5 135

1. Inledning och idépolitisk utgångspunkt

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och att förbereda barn och unga för vuxenlivet. Skolan har också ett bildningsuppdrag. Skolan ska bygga på, och förmedla vidare, de värden och dygder som är centrala för ett gott liv och ett gott samhälle. Inte bara utbilda personer som ska

kunna få ett jobb, utan också medborgare som kan vara med och ta ansvar för samhällets gemensamma angelägenheter och förvalta centrala värden och kulturarv. Om skolan inte lyckas i sitt uppdrag skapar vi stora framtida problem både för barn och unga och för Sverige som nation.

Även om många nödvändiga och lyckade reformer genomförts, visar flera nationella och internationella undersökningar att den svenska skolan alltjämt står inför stora utmaningar. Elevernas resultat sjunker på de områden som mäts. Vi behöver återupprätta en utbildningstradition som bygger på tillit och förtroende mellan elever, lärare och föräldrar där skolan förmedlar kunskap och stimulerar elevernas intellektuella utveckling.

Det är angeläget att de förändringar som föreslås för skolan är långsiktigt riktiga – att eftersträva stabilitet, kontinuitet och arbetsro för skolan. En skola i toppklass är en förutsättning för att Sverige ska stå sig väl även i framtiden och för att varje barn ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sin potential. Få uppgifter är viktigare än att återupprätta den svenska skolan.

Målet för förskolan och för familjedaghemmen samt övrig pedagogisk omsorg bör vara att möta varje barns behov av trygg omsorg, stimulans, lek, gemenskap och utveckling. Föräldrar bör kunna välja den omsorg som är bäst för deras barn. Barnomsorgen ska hålla hög kvalitet och storleken på barngrupperna måste minska. Den tidigare aviserade satsningen på mindre barngrupper måste därför följas upp så att åtgärden ger effekt ute i förskolorna.

Kristdemokraterna anser att fristående skolor är en självklar och viktig del av det svenska skolväsendet. De fristående skolorna medverkar till att stärka den pedagogiska förnyelsen och utvecklingen inom svenskt skolväsen. Fristående skolor ökar möjligheten för varje elev att hitta en skola som passar just honom eller henne. Kristdemokraterna tar tydligt ställning för kvalitet och excellens i högskola och forskning. Universiteten ska ha ett brett utbildningsutbud och bedriva statsfinansierad forskning där man är nationellt och internationellt ledande. Högskolorna ska ha ett smalare och vassare utbud av grundutbildning och ha en bra forskningsanknytning i samarbete med universiteten. Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla kunskap. För att möjliggöra detta krävs kompetenta högskolelärare och forskare, en stimulerande arbetsmiljö samt studiesocial trygghet.

Kristdemokraternas utgångspunkt är att människan naturligt söker kunskap. Målet för skolan är att förverkliga varje enskild elevs fulla potential. Skolan har också ett förvaltande uppdrag – att föra vidare tidigare generationers landvinningar och erfarenheter – och ska uppmuntra till kunskapssökande i samtiden. Skolan ska, i enlighet med den etik som förvaltats av kristen tradition, fostra eleverna till ansvarskännande medborgare.

En gemensam etisk grund är nödvändig för att skapa en lugn, trygg, stimulerande och positiv miljö i skolan. Allt för ofta reduceras arbetet med värdegrunden till ett antal konkreta åtgärder eller aktiviteter i skolan, till antimobbningsarbete eller klassens ordningsregler. Men värdegrunden är också en grundförutsättning för kunskapsinhämtningen och kunskapsförmedlingen. Den definierar också skolans fostrande uppdrag.

Kristdemokraterna vann framgång under tidigt 1990-tal när värdegrunden tydliggjordes i skolans styrdokument. Skollagen slår idag fast att eleverna ska inhämta och utveckla både kunskaper och värden. Läroplanen tydliggör att utbildningen ska förmedla värden i överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism. Den talar också om individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Skolans värdegrund är grunden på vilken hela undervisningen vilar. Den ska vara integrerad i hela skolans verksamhet.

Skolans värdegrund handlar också om skolans uppdrag att förmedla kunskap om och förståelse för demokrati och mänskliga rättigheter. Fokus ligger på att förankra grundläggande demokratiska värderingar om alla människors lika värde, solidaritet med svaga och utsatta, jämställdhet mellan kvinnor och män samt att tillgodose och utveckla elevernas rätt till inflytande och delaktighet. Något förenklat kan detta sägas vara en beskrivning av skolans uppdrag i demokratisk fostran.

2 Kvalitetssäkra skolans metoder

Ett problem på skolans område är att nya pedagogiska metoder och trender snabbt implementeras i verksamheten, metoder som inte alltid har stöd i vetenskap och beprövad erfarenhet. Inom sjukvården finns Statens beredning för medicinsk

utvärdering (SBU) vars utvärderingar ligger till grund för Socialstyrelsens normerings- och riktlinjearbete. Dessa är i sin tur styrande för vilka behandlingsmetoder som får användas inom sjukvården. Motsvarande krav på utvärdering av pedagogiska metoder bör utvecklas på skolområdet.

Pedagogiska trender kommer och går, ofta baserade på ideologi snarare än vetenskap, och tyvärr börjar många av dem tillämpas inom skolan innan det finns evidens för att de fungerar. Flera av de pedagogiska rekommendationer som gått ut till svenska lärare har i forskning bedömts ha obefintlig eller direkt skadlig effekt, exempelvis åldersblandade klasser, att elever själva ska bestämma sin inläring och individualiserad undervisning. Den pedagogiska forskningen i Sverige fokuserar i mycket liten utsträckning på utvärdering av undervisningsmetoder. De undervisningsmetoder som används i skolan måste ha bättre stöd i forskning och utvärdering innan de introduceras. Vi anser därför att det bör inrättas en funktion liknande den som finns inom hälso- och sjukvården (SBU) som dels får uppdraget att utvärdera undervisningsmetoder, dels att stimulera akademisk forskning inom området.

3 En skola där ingen hålls tillbaka eller lämnas efter

3.1 Speciallärarlyft

De nationella proven i årskurs 3 testar kunskaperna i ämnena matematik, svenska och svenska som andraspråk. Resultaten är viktiga redskap för att identifiera svagheter i ett tidigt skede i elevernas skolgång. Men det är viktigt att det inte stannar vid en analys av resultaten utan att man också stärker undervisningen för att stödja eleverna inom de områden där man identifierat brister.

Specialpedagogik handlar om undervisning av barn och elever i behov av särskilt stöd, särbegåvade barn eller barn med funktionsnedsättning. Specialpedagogiska åtgärder sätts in när den vanliga undervisningen inte bedöms räcka till. Det kan innebära allt från att barn och elever får ett särskilt stöd i, eller i nära anslutning till, den ordinarie verksamheten till att de hänvisas till särskilda undervisningsgrupper, särskola eller specialskola. Det kan också innebära att lärarens undervisning och situationen i klassrummet förändras eller anpassas.

Skollagen är tydlig med att alla elever ska få stöd och stimulans för att utvecklas så långt som möjligt. För att nå detta mål krävs att de elever som har de största behoven får hjälp och stöd av de lärare som har den bästa kompetensen. Så är det inte alltid idag. Under lång tid har det varit brist på specialpedagoger och speciallärare, många som jobbar som speciallärare har inte examen. Skolans nya läroplan fr.o.m. 2011 lägger tydligare fokus på att eleverna ska uppnå kunskapsmålen, vilket kan öka behovet av stöd till de elever som har svårt att klara målen. Samtidigt kommer införandet av lärarlegitimation att öka kraven på att speciallärare har rätt utbildning. På grund av förestående pensionsavgångar och den stora andelen obehöriga bland dem som arbetar med specialpedagogiskt stöd visar Statistiska centralbyråns (SCB) prognos för yrket specialpedagog/speciallärare en ökad brist de kommande åren. Tillgången på utbildade specialpedagoger och speciallärare minskar fram till 2030 då den beräknas bli cirka 10 000–11 000 och efterfrågan närmare 20 000.

Högskoleverket har genomfört en undersökning där ett stort antal kommuner anger att man står inför stora problem att rekrytera behöriga speciallärare och specialpedagoger till sin särskoleverksamhet och detta gäller alla nivåer och åldersgrupper. Kommunerna som svarat på Högskoleverkets enkät uppger att mellan 10 och 20 procent av eleverna behöver sådant stöd, och det tyder på ett stort behov av utbildade speciallärare och andra lärare med specialpedagogisk kompetens. Flera tror att det kommer att behövas dubbelt så många speciallärare som specialpedagoger. Kommunerna är rörande eniga om att det krävs en nationell satsning inom det specialpedagogiska området för att kunna täcka framtida behov

Samtidigt som behovet av utbildade speciallärare är stort tar det alltför många år innan de första speciallärarna med specialpedagogisk kompetens utexamineras. Vi anser därför att en särskild satsning i form av ett speciallärarlyft bör genomföras för att öka intresset för speciallärarutbildningen. Med Speciallärarlyftet kommer antalet lärare med speciallärarkompetens att öka med 6 000. Speciallärarlyftet utformas på samma sätt som Lärarlyftet 1. Kristdemokraterna anslår 800 miljoner kronor per år för denna kompetensutveckling under 2016–2019.

3.3 Bättre diagnostisering av dyslexi

Idag råder också oklarhet kring hur man bäst utreder läs- och skrivsvårigheter. Olika yrkesgrupper – logoped, psykologer och specialpedagoger – använder olika modeller vars resultat inte alltid sammanfaller. En felaktig bedömning kan få allvarliga konsekvenser för den enskilda eleven. Därför måste en sammanställning av kunskapsläget göras för att få en samordning och bättre kvalitet i diagnostiseringen av dyslexi.

I många skolor upptäcks inte de elever som behöver extra stöd i tid. Men i exempelvis Linköpings kommun genomförs återkommande språktester, som börjar redan i förskoleklassen, vilket gör att i stort sett alla barn med läs- och skrivsvårigheter upptäcks. Det finns även flera andra skolor där man i förskoleklassen strukturerat arbetar med varje barn för att tidigt kunna upptäcka om någon är i behov av särskilt stöd. Eftersom de flesta barn idag går i förskoleklass är det bra om dessa goda exempel på arbetssätt sprids till alla skolor. Det bör också utvecklas metoder för tidig upptäckt av läs- och skrivsvårigheter.

3.4 Lov- och sommarskola

En allt för hög andel av eleverna som går ut grundskolan har inte nått kunskapsmålen i ett eller flera ämnen och saknar därmed fullständiga betyg från grundskolan. En del saknar således gymnasiebehörighet och får därmed försämrade framtida möjligheter till studier och arbete. Denna utveckling måste brytas. Utgångspunkten bör vara att elever som flyttas vidare från en årskurs ska ha uppnått målen i grundskolans kärnämnen så att de kan tillgodogöra sig undervisningen på en högre nivå. Risken är annars att man skjuter problemet framför sig. Skolor och kommuner kan idag anordna lov- och sommarskolor där elever kan få möjlighet att läsa in ämnen som eleven inte uppnått målen i. För att stimulera att skolan anordnar lovskola inrättade alliansregeringen ett bidrag som skolor och kommuner kan söka. Under 2014 deltog 16 000 elever i någon form av lovskola. Över 1 000 elever, alltså 41 procent av alla elever i årskurs 9 på sommarskolan, läste in behörigheten till ett nationellt gymnasieprogram, enligt Skolverket. Kristdemokraterna anser att lovskolan bör tillgängliggöras för fler och att sommarskola på sikt bör erbjudas till alla elever som inte uppnår målen i grundskolans kärnämnen innan de flyttas vidare till nästa årskurs. Regeringen bör överväga åtgärder

för att öka tillgängligheten till lov- och sommarskola och även se över behovet av att göra sommarskola obligatoriskt efter årskurs nio för elever som inte uppnått målen.

4 Uppvärdera läraryrket

En verkligt bra skola kräver att en stor andel av de mest lämpade i varje generation väljer läraryrket. Så är det inte i Sverige idag. Söktrycket till lärarutbildningarna är lågt och idag antas i princip nästan alla behöriga sökande på utbildningen. Det är också alltför många som lämnar yrket på grund av den pressade arbetssituationen.

Duktiga lärare är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Sedan mitten av 1990-talet har läraryrkets gradvis sjunkande status, arbetsvillkor och löner allt kraftigare slagit igenom i form av stora problem att attrahera nya kompetenta lärare. En av huvudnycklarna för att höja attraktionskraften i yrket är att lärare faktiskt får vara lärare, att undervisningsmiljön stödjer uppdraget och att det finns tillgång till stöd som speciallärare och elevvård. Därför har ett speciallärarlyft även betydelse för läraryrkets attraktionskraft. Det är också ytterligare en karriärmöjlighet för lärare som vill bygga på sin kompetens.

4.1 Karriärlärartjänster

Löneläget spelar också roll för läraryrkets status. Därför är det positivt att den ordinarie lönerevisionen senaste åren resulterat i högre löneökningar för lärare än för många andra grupper. Möjligheterna att göra karriär inom sin yrkesgrupp har också betydelse för hur väl skolan lyckas behålla kompetens. Det är viktigt att öka lönespridningen så att en duktig lärare har goda utvecklingsmöjligheter och kan premieras lönemässigt. Vi vill att det ska löna sig att vara en skicklig lärare och vill ge lärarna goda möjligheter till utveckling. Alliansregeringen införde karriärtjänster som innebär att skickliga lärare kan göra karriär och bli förstelärare eller lektorer. Dessa får statligt finansierade lönelöft på ca 5 000 kronor respektive 10 000 kronor i månaden utan att lämna undervisningen och eleverna. Inte minst viktigt är en satsning på karriärmöjligheter för lärare på de skolorna med störst utmaningar. Vi vill därför särskilt rikta en del av karriärtjänsterna till utanförskapsområden.

4.2 Minska den administrativa bördan

Mycket tyder på att senare decenniers resultatförsämringar i den svenska skolan kan förklaras av att den faktiska lärarledda undervisningen har minskat. Tiden för ämnesundervisning trängs undan av fler och fler uppgifter som läggs på lärare. Skolans utökade roll som fostrare, lärare som experter inom ett otal frågor och en ökad administrativ börda gör att allt mer ska rymmas inom den garanterade undervisningstiden. Problemet är att inget har tagits bort.

För att öka den lärarledda ämnesundervisningen krävs det därför att de olika uppgifter och ansvar som lärare har, ses över och vid behov rensas bort. Det behövs också fler vuxna i skolan som kan ge avlastning i klassrummen och vara i korridorerna och på skolgården under rasterna. Det civila samhället ska kunna bidra i ökad utsträckning till en tryggare skola. I dag finns det äldre vuxna som arbetar på heltid i olika skolor i Sverige. Vi anser att det finns stora vinster med att skolor har en klassmorfar. Det finns givetvis andra koncept som skolor redan i dag arbetar med såsom exempelvis elevstödjare, kamratstödjare eller rastvakter. Det väsentliga är att skolan hittar en fungerande modell som avlastar lärarna så att de kan fokusera på att vara lärare samtidigt som man upprätthåller en trygg miljö i skolan för samtliga elever.

Både speciallärare och fritidspedagoger har viktiga specifika roller att fylla samtidigt som deras kunskap och arbete ger avlastning och stöd till andra lärare.

4.3 Höj behörighetskraven

Frånvaro av konkurrens om platserna på lärarutbildningen leder till att även de som inte är lämpade för läraryrket kommer in på utbildningen. Läraryrkets status riskerar därmed att sjunka ytterligare, vilket leder till än färre sökande och att kvaliteten i undervisningen blir undermålig. Därmed skapas en ond cirkel som är svår att bryta. För att åstadkomma en förändring krävs det en ökad konkurrens om platserna så att endast ett urval av de sökande antas. Förutom grundläggande behörighet krävs det i dag minst betyget E i vissa ämnen för att vara behörig till lärarutbildningen. Vi menar att det inte räcker. För att kunna antas till lärarutbildningen ska det krävas minst betyget B i vissa ämnen. Exempelvis ska en grundlärare ha ett högre betyg i svenska och engelska och en ämneslärare i undervisningsämnena.

För att ytterligare stärka urvalsprocessen så att det är rätt personer som blir lärare anser Kristdemokraterna att lämplighetsprov eller antagningsprov ska införas vid antagning till lärarutbildningen. Alliansregeringen tillsatte en utredning angående lämplighetsprov som pekade på att utmaningen ligger i att hitta prov som är objektiva och rättssäkra. För tillfället genomförs lämplighetsprov på försök vid två högskolor i Sverige (Linnéuniversitetet och Jönköpings universitet). Efter att utvärdering genomförts av dessa försök, som är ganska olika i sin utformning, bör lämplighetsprov utarbetas som gäller vid samtliga lärarhögskolor.

4.4 Snabbare vägar in

Kristdemokraterna vill också skapa fler snabbare vägar in i läraryrket för lämpliga personer som har examen i ett relevant ämne eller yrkeskunskap. Dessa ska kunna nå lärarexamen genom en kompletterande utbildning i pedagogik där utbildningen ska kunna genomföras på halvtid och omfatta 60 högskolepoäng i heltidsstudier, motsvarande ett års heltidsstudier. Möjligheten för personer med vissa examen finns idag, men det tar längre tid och målgruppen är fortfarande för snäv. Fler bör kunna komma i fråga för sådan kompletterande utbildning.

5 Rektorererna är skolans ledare

Ett gott ledarskap är en central framgångsfaktor för en skola. Tyvärr brister det ofta i ledarskapet.

Skolinspektionen har konstaterat att det är vanligt att rektor inte är en aktiv pedagogisk ledare och att rektor ofta är otydlig i kommunikationen med lärarna. Lärarna saknar alltför ofta stöd och återkoppling i sitt pedagogiska arbete. Det är därför av stor betydelse att medvetet arbeta för att stärka det pedagogiska ledarskapet på landets skolor.

Rektorsutbildningen idag fungerar bra. Den bör därför öppnas även för den som vill bli rektor, inte som idag enbart de som har en rektorstjänst. För dem som ännu inte fått en rektorstjänst kan detta ske i form av en akademisk utbildning i pedagogiskt ledarskap. Utbildningen ska därmed motsvara både den nuvarande statliga befattningsutbildningen och rektorslyftet. En befattning som rektor kan vara ett naturligt mål för den som går utbildningen.

Även den som inte tänkt sig att bli rektor, men exempelvis förstelärare, kan avsluta sin lärarutbildning med utbildningen i pedagogiskt ledarskap. Att vara lärare bör inte vara ett krav för att gå utbildningen i pedagogiskt ledarskap eller för att bli anställd som rektor. Det kan vara positivt om chefer från annan verksamhet söker sig till en rektorstjänst efter att först ha gått kursen i pedagogiskt ledarskap. Ledare med erfarenhet av olika verksamheter utanför skolans värld kan fungera som en vitamininjektion som utvecklar skolan i positiv riktning. Den som tillträtt en tjänst som rektor har ett fortsatt behov av handledning för att utveckla sitt pedagogiska ledarskap. Därför bör alla rektorer återkommande erbjudas fortbildning/handledning.

6 Fokus på läsning och bildning

En skola i toppklass är en förutsättning för att Sverige ska stå sig väl även i framtiden och för att varje barn ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sin egen potential. Få uppgifter är viktigare än att återupprätta den svenska skolan.

Klassisk bildning – i betydelsen av ett lärande som syftar till förädling av hela människan – är alltid viktig, men inte minst i ett samhälle där många kulturella, etniska och religiösa grupper lever sida vid sida. Att förstå vilken folkgrupp och inom vilken religion man bär turban, kippa eller slöja – liksom att förstå dessa olika klädtraditioners betydelse – är värdefull kunskap i dagens samhälle. Klassisk bildning underlättar kommunikation och förståelse mellan människor i olika etniska, kulturella och religiösa grupper.

För att uppvärdera bildningen som ideal behöver skolan respektera lärdoms- och bildningstraditionen. Inte heller kan man angripa traditionen och strimla sönder den i normkritik innan man har vunnit förståelse för den. Det är inte fel med kritisk analys, tvärtom. Men eleverna – och lärarna – måste förstå vad det är de kritiserar innan de kritiserar. Ett uppvärdat bildningsideal förutsätter att lärare får vara lärare. Synen på kunskap som ”samlad information” – där läraren reduceras till en pedagog som enbart ska lära eleven att navigera i informationshavet – är inte förenlig med ett klassiskt bildningsideal. Läraren ska lära ut fakta och kunskap, värdera den, strukturera den hierarkiskt och faktiskt hjälpa eleven till en ökad förståelse om varför viss kunskap är viktigare än annan, på vilka grunder man kan värdera och selektera. Eller som

Skolverket konstaterar i en rapport om bildning: ”Den klassiska bildningstanken har inget gemensamt med föreställningen om fri fostran i form av ohämmad utveckling av förmågor som naturen nedlagt i barnet. Föreställningen att förmågorna skulle finnas nedlagda redan från början går stick i stäv med övertygelsen att människan är en varelse som bildar sig.”

God läsförståelse är nyckeln till framgång i de flesta av skolans ämnen och grunden för ett livslångt lärande och ett aktivt liv som samhällsmedborgare. Därför är det oroande att de senaste internationella kunskapsmätningarna visar att den nedåtgående trenden vad gäller svenska elevers läsförståelse fortsätter. Mycket tyder på att senare decenniers resultatförsämringar i den svenska skolan kan förklaras av att den lärarledda undervisningen har minskat. Sedan 1990-talets början har skolans arbetsätt förändrats i riktning mot mer individualisering genom ökat eget arbete. Forskning pekar på det negativa sambandet mellan denna typ av individualisering och elevernas resultat.

Det totala antalet undervisningstimmar i den svenska grundskolan har minskat över tid, vilket drabbat undervisningstiden i bl.a. svenska. Antalet undervisningstimmar i den svenska obligatoriska skolan är också lägre än genomsnittet i de europeiska länderna. Svenska elever har i en internationell jämförelse betydligt färre undervisningstimmar jämfört med andra EU-länder. Vi behöver vända denna utveckling. Därför vill vi ge elever mer lärarledd tid och särskilt prioritera svenska och läsning. Vi vill se över vad lärarna faktiskt lägger sin arbetstid på. Utvecklingen under ett flertal år har varit att den faktiska tiden för ämnesundervisning trängs undan av fler och fler uppgifter som läggs på lärarna. Alliansregeringen inledde en satsning på fler lärare i grundskolan och mindre klasser i lågstadiet som gör att utrymmet för en bättre inlärning ökar framför allt i de lägre årskurserna. Fortfarande bedömer vi att det kommer att behövas mer insatser för att värna en god utveckling av läsförståelsen. Undervisningstiden med fokus på läsning kan behöva utökas.

Många lärare har bristfälliga kunskaper i läs- och skrivinlärning. De olika lärarutbildningarna under senare decennier har gett olika bra kunskapsbas vad gäller läs- och skrivinlärning. I den tidigare lågstadielärarytbildningen låg betoningen på svenskämnet och utbildningen innehöll relativt mycket läs- och skrivundervisning, inte minst metodik. I 1–7-lärarytbildningen, som ersatte lågstadielärarytbildningen, var det en riktlinje att 15 högskolepoäng skulle läggas på grundläggande läs- och skrivinlärning. Utbildningen var utformad för att utbilda ämneslärare för de tidigaste

skolåren, med inriktning mot exempelvis matematik/natur eller svenska/samhälle. I praktiken arbetar dock lärarna som klasslärare, oavsett vilken inriktning de läste under studietiden, och undervisar i alla ämnen, inklusive läs- och skrivinläring. Regeringen bör därför utforma ett förslag på hur de lärare som saknar utbildning i läsinläring ska kunna få en kompletterande utbildning i detta. För att ytterligare förstärka vikten av svenska språket vill vi införa en fortbildning för svensklärare i svenska som andraspråk.

Att behärska det svenska språket är en nyckel för framgång i samhället. För ett barn som växer upp i ett hem utan böcker och utan en lästradition är det särskilt viktigt att skolan stimulerar och uppmuntrar läsning, inte minst om man i hemmet inte talar svenska.

Under ett antal år har inriktningen varit att det viktigaste är att barnen läser, inte vad de läser. I ett avseende är det sant, det är viktigt för barns läsutveckling att stimulera all läsning, att inspirera och sporra lusten att läsa. Men denna inställning riskerar att leda till att eleverna inte kommer i kontakt med litteraturhistoriens stora namn. Därmed förlorar de viktig vägledning in i en litterär värld som kan berika livet och utveckla deras egen utveckling och språkliga förmåga. På ett samhällsligt plan riskerar det leda till språklig utarmning, historielöshet och förlorad kunskap om vårt kulturarv. En bärande tanke i folkbildningstraditionen är att även de mindre privilegierade, de som inte fötts in i en bildad miljö med välutbildade föräldrar, genom att erövra kunskap, kan lyfta sig själva och forma ett bättre liv. Om skolan överger denna tanke så nyttjar vi inte skolan som en institution för ökad integration och jämlikhet. Om inte skolan generellt erbjuder vägledning in i litteraturhistorien så blir det ett privilegium för dem som får detta med sig hemifrån eller vars föräldrar medvetet valt en skola där detta är ett inslag.

I en tid av mångfald och alltmer individualiserad mediekonsumtion ökar behovet av gemensamma referenspunkter. Kristdemokraterna anser därför att det nu är tid att införa en klassikerlista. En lista med litterära verk – romaner, noveller, essäer, sagor, dikter, – men också filmer och musik, som alla elever bör komma i kontakt med och tagit del av under sin skolgång.

En lista bör gälla för grundskolan. För gymnasieskolan bör listans omfattning vara olika beroende på program, men med en gemensam bas. Det är inte politiker som ska bestämma vilka verk som ska ingå. Urvalet bör göras utifrån verkets litterära och språkliga kvaliteter samt dess kulturhistoriska betydelse. Urvalsprocessen bör vara öppen där Skolverket har huvudansvaret men där de litteraturhistoriska och idéhistoriska institutionerna vid våra universitet spelar en stor roll. Önskvärt är också att Svenska Akademien är involverad.

7 Rättvisande betyg

Betyg är ett viktigt verktyg för att ge elever och föräldrar information om hur eleven förhåller sig till skolans kunskapsmål. Betygen ska vara tydliga och bidra till att elevernas kunskaper kontinuerligt följs upp och utvärderas, att resultaten kommuniceras med hemmen och stöd sätts in tidigt. Skolverkets genomgångar har visat att den genomsnittliga betygsnivån i grundskolan och gymnasieskolan har ökat samtidigt som olika kunskapsmätningar visar att kunskapsnivån i de studerade ämnesområdena i grundskolan och gymnasieskolan inte har höjts utan snarare sjunkit. Om betyg får användas som konkurrensmedel mellan skolor riskerar det skapas en press uppåt på betygen.

Nationella prov ges idag i grundskolans årskurser 3, 6 och 9 samt en gång i gymnasiet. Vi är positiva till de nationella proven eftersom de ska vara stöd för likvärdig och rättvis bedömning för betygssättning, samt ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå. Idag är det oftast läraren själv som rättar de nationella proven. Skolinspektionen har under tre år utfört en viss central rättning av nationella prov för grundskolan och gymnasieskolan. Omrättningen av proven visar att det finns stora skillnader i bedömningen av uppsatser eller längre självständiga författade redogörelser. Skillnaderna är således störst där lärarens bedömningsutrymme är stort. Skolornas egna lärare sätter oftare ett högre betyg på proven än vad omrättarna gör. Även det omvända förekommer, men är inte lika vanligt. Skillnaderna finns över hela betygsskalan, men är allra vanligast när det gäller höga provbetyg.

Vi menar att det är viktigt att öka likvärdigheten i bedömningen av de nationella proven och därför bör samtliga prov rättas av nationella examinatorer. Det är inte reglerat hur stor betydelse provet har för den enskilde elevens betyg. Det nationella provet är framför allt ett stöd för läraren, så att betygssättningen ska bli likvärdig över hela landet. Eleven kan därför få ett annat slutbetyg än provbetyget. Tidigare fanns regler om att medelbetyget i en klass skulle ligga nära medelbetyget på centrala proven, motsvarande bestämmelse finns inte idag. Vi anser att betygen i högre utsträckning ska spegla resultaten i de nationella proven.

8 Skolor med stora utmaningar

Kunskapsresultaten för elever som har invandrat till Sverige efter skolstart har sjunkit dramatiskt under senare år. Några av orsakerna till de sjunkande skolresultaten är bland annat att många elever precis har anlänt till Sverige, att de är äldre när de kommer hit samt att de har mycket bristfällig utbildning bakom sig. Bland de elever som invandrat och börjat i svensk skola i årskurs 1–5 har andelen som blir behöriga till gymnasieskolan ökat från 69 procent till 72 procent sedan 2013, enligt Skolverket. För de elever som börjat i svensk skola i årskurs 6–9 går utvecklingen i motsatt riktning – från en redan mycket låg behörighet på 28 procent till 26 procent i år. Denna utveckling måste vändas.

Nyanlända elever ska ges samma möjligheter att tillgodogöra sig kunskapskraven i skolan. Många kommer snabbt in i den svenska skolan, men för en del krävs längre tid för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Att skolan skyndsamt kan göra en bedömning av elevens kunskaper när hon eller han kommer till skolan, och därigenom snabbt kunna placera eleven i rätt undervisningsgrupp är en nyckel till att eleven ska kunna tillgodogöra sig undervisningen. Skolan måste också undvika att eleverna blir kvar i så kallade förberedelseklasser, utan måste kunna stödja språkutvecklingen på annat sätt.

För att stödja språkutvecklingen och möjligheterna att nå kunskapsmålen hos nyanlända och andra elever med svenska som andraspråk föreslår Kristdemokraterna en kompetenssatsning för svensklärare inom svenska som andraspråk. Reformen innebär att närmare 3 000 får behörighet som lärare i svenska som andraspråk och kostar 200 miljoner kronor årligen 2016–2018.

Skolor med många elever med svenska som andraspråk gynnas också av den utveckling av satsningen på karriärlärartjänster som Kristdemokraterna tillsammans med övriga allianspartier föreslår ska riktas mer till utsatta områden. Förstärkningen av reformen innebär ett tillskott med 212 miljoner kronor 2016, 352 miljoner kronor 2017, 540 miljoner kronor 2018 och 548 miljoner kronor 2019.

Skolans förutsättningar för att ta emot asylsökande barn behöver också stärkas, inte minst mot bakgrund av att fler asylsökande nu kommer till Sverige. Därför behöver ersättningen till kommuner som tar emot asylsökande barn öka. Vi välkomnar därför

regeringens höjning med 393 miljoner kronor 2016, och med 200–300 miljoner kronor årligen 2017–2019. Reformen innebär en avräkning mot biståndsramen med 216 miljoner kronor 2016, 148 miljoner kronor 2017, 118 miljoner kronor 2018 respektive 116 miljoner kronor 2019

9 Fritt skolval för alla

Kristdemokraternas utgångspunkt är att föräldrar och elever har en grundläggande rätt att välja skola. Vi anser att det offentliga ska erbjuda föräldrar och elever möjlighet att fritt välja den skola som passar bäst, eller välja bort den skola som inte fungerar – oavsett om skälet bakom valet är skolans kvalitet, mobbning, pedagogisk inriktning, lärarnas bemötande eller något annat.

Ett skolsystem som medger valfrihet och mångfald kan, under rätt förutsättningar, vara kvalitetsdrivande. Det finns också starka rättviseargument för fritt skolval. Det är betydligt lättare för ekonomiskt svagare familjer att välja en skola än att köpa en bostad i det område där den bra skolan ligger. En förutsättning för fritt skolval är rätten att etablera skolor. Utan rätten att etablera blir det fria skolvalet bara en chimär. Alla skolor som uppfyller de uppställda kraven vad gäller pedagogisk kvalitet ska ha rätt att starta verksamhet. En stor öppenhet ska finnas för olika skolor – om de är privata aktieföretag, idéburna, kooperativ eller offentligt drivna är inte det intressanta. Det väsentliga är kvaliteten i verksamheten och hur de olika skolorna bidrar till att ge eleverna en bra utbildning och en trygg och positiv skolgång.

Lika villkor för olika driftsformer ska eftersträvas. Friskolor ska inte betraktas som komplement till den kommunala skolan, de är kort och gott skolor. Friskolor är den grundläggande förutsättningen för att föräldrar ska kunna välja en skola som passar dem och deras barn. Kristdemokraterna strävar inte efter att friskolorna ska uppnå en viss andel av skolorna eller att en viss andel elever ska gå i en skola med fristående eller offentlig huvudman. Hur många skolor som ska finnas av den ena eller andra sorten ska styras av föräldrar och elevers val. För att uppnå detta krävs att alla skolor möter lika villkor och krav samt att föräldrar och elever kan göra informerade val baserade på korrekt information om skolornas inriktning, resultat och kvalitet.

Vi vill utreda förutsättningarna för att införa ett krav på kommunerna att låta alla föräldrar aktivt ta ställning till vilken skola deras barn ska gå i.

Alla elever, oavsett vilken skola de valt eller vilken huvudman som driver skolan, ska erbjudas så lika villkor som möjligt. Likabehandlingsprincipen, att fristående och kommunala skolor ska ha lika villkor för att bedriva sin verksamhet, är viktig. Det är skolans kvalitet, inte driftsformen eller vem som är huvudman, som ska avgöra skolans vara eller icke vara. Vad är då god kvalitet? Enligt vår mening är en bra skola en skola som hjälper varje elev att utvecklas så långt som möjligt utifrån elevens egna förutsättningar. Eftersom elever är olika och har olika förutsättningar kan olika skolor vara bra för olika elever. Vi tror inte på devisen att ”one size fits all”. Alla elever ska behandlas lika i det avseendet att de ska möta och bedömas utifrån samma kunskapsmål – samma normer och samma krav. Men vägarna, metoderna för att nå målen kan se olika ut. Därför behövs mångfald på skolområdet. Enligt likabehandlingsprincipen ska skolpengen fördelas på samma grunder till de kommunala skolorna som till de fristående. Enligt friskoleförordningen (4 kap. 13 §) ska en kommun kunna redovisa hur bidraget har räknats fram, men någon närmare reglering i förordningen finns inte.

Otydligheterna i det nuvarande regelverket kring kommunernas redovisningsskyldighet gentemot de fristående huvudmännen ger upphov till många tvister. Det faktum att en fristående skola nu kan överklaga kommunens pengabeslut och att någon av landets förvaltningsdomstolar bedömer huruvida rätt skolpeng är utbetald, bli vägledande för vad som kan anses vara ett transparent underlag. Men juridiska processer tar tid och resurser i anspråk. Bättre vore om det fanns tydliga föreskrifter om hur kommunernas redovisning av skolpengen till huvudmännen ska se ut. Friskolekommittén har presenterat förslag för ökad öppenhet, insyn och offentlighet som kommer att kunna bidra till ökad tydlighet.

Ytterligare ett område där det behövs tydligare regler gäller skolskjuts. Idag är kommunerna endast skyldiga att erbjuda skolskjuts till kommunal skola, även om det finns en friskola som ligger närmare elevens hem. Kommunerna har olika regler för när skolskjuts ska beviljas. Därför bör en allmän princip anges för när en elev är berättigad till skolskjuts.

Skolverket har rapporterat om minskad likvärdighet mellan olika skolor och mellan elever. Minskad likvärdighet mellan skolor är ett problem eftersom det innebär att elever inte ges likvärdiga möjligheter att nå sin fulla potential. Men om minskad likvärdighet enbart beror på att de bästa skolorna blivit bättre vore det en sak. Tyvärr är det inte så. Problemet är att det finns skolor som blivit sämre, där uppemot hälften av

eleverna går ut utan gymnasiebehörighet. Det kan finnas flera olika förklaringar till att en enskild skola uppvisar bristande resultat, exempelvis att skolan tagit emot många nyanlända flyktingbarn. Det viktiga är att lyfta de svaga skolorna, inte att hålla tillbaka de bra. Men de riktigt dåliga skolorna som är mycket svåra att förbättra, är det bättre att Skolinspektionen fattar beslut om att stänga.

10 Trygg miljö

Lärare och elever har rätt till en lugn, säker och trygg arbetsmiljö. Skolhuvudmännen har huvudansvaret för skolmiljön – att förebygga och förhindra risker för olycksfall eller sjukdom samt att skapa en god miljö för lärande.

I många skolor finns stora brister vad gäller ordning och trygghet. Alltför många elever mobbas eller kränks. Lärare har svårt att genomföra undervisningen på grund av stök i klassrummet och det förekommer också att lärare hotas av elever. Det förekommer även hot både från elever och från deras föräldrar. En undersökning av Lärarnas Riksförbund i Lund visade att 41 procent av lärarna på grundskolan i Lund uppgav att de fått kränkande telefonsamtal, mejl eller liknande från elevers föräldrar. Skollagen ger lärare och rektorer befogenheter att ingripa mot elever som stör ordningen och inte respekterar de gällande ordningsreglerna. Med stöd av lagen kan lärare och rektor besluta om utvisning från klassrummet, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid en annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål.

Ordning, arbetsro, mobbning och kränkningar har diskuterats så länge det har funnits skolor. Tecknen på att situationen i skolan i vissa avseenden har förvärrats måste tas på allvar. Ska skolmiljön för eleverna förbättras och läraryrket stärkas så att de bäst lämpade lockas till yrket måste det råda balans mellan lärarnas befogenheter, elevernas inflytande och föräldrarnas ansvar för sina barn.

I nuläget riktar skollagen krav på rektor och huvudman vad gäller ansvar för god arbetsmiljö och trygghet, men inte på elever och vårdnadshavare. Vi anser att det behöver tydliggöras vilket ansvar eleverna – och vårdnadshavarna – har för att skolans ordningsregler respekteras. Arbetsmiljölagen gäller även skolan. Där framgår att arbetsgivare och arbetstagare gemensamt ska verka för att åstadkomma en god arbetsmiljö. Lagen säger följande: ”Arbetstagaren skall medverka i arbetsmiljöarbetet och delta i genomförandet av de åtgärder som behövs för att åstadkomma en god

arbetsmiljö. Han skall följa givna föreskrifter samt använda de skyddsanordningar och iaktta den försiktighet i övrigt som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall.”

Men arbetsmiljölagen tar huvudsakligen sikte på den fysiska arbetsmiljön och åtgärder för att minska risken för olyckor, i exempelvis slöjd-, idrotts- och kemiundervisning eller i samband med praktik. I skollagen tydliggörs elevens rätt till trygghet, studiero och att inte bli utsatt för kränkande behandling. Det är ett lagkrav att rektor ska besluta om ordningsregler på varje skolenhet, som ska utarbetas under medverkan av eleverna. I dessa ordningsregler bör det beskrivas vilka sanktioner som ska gälla för den elev som bryter mot dessa regler. När en elev vid upprepade tillfällen och allvarligt bryter mot ordningsreglerna är det centralt att skolan och vårdnadshavare samarbetar för att lösa problemen. För länge har utgångspunkten varit att varje problem som rör barn och unga ska lösas av skolan och lärarna. Föräldrar har ansvar för sina barn, även under skoltid.

För att tydliggöra elevernas ansvar för den fysiska miljön, bör den som medvetet saboterar miljön delta i att återställa skadan. Den som klottrar ska tvätta bort klotter. Den som spottar snus i taket ska tvätta bort snus från taket.

Det finns ingen värdeneutral uppfostran och ingen värdeneutral kultur. Utan en gemensam grundläggande etik skapas ett samhälle där den starke styr och den svaga lider. Ett samhälle där uppfattningen om vad som är rätt och orätt skiljer sig från person till person. Det som de flesta av oss ser som goda normer, till exempel människolivets okränkbarhet, alla människors lika värde samt solidaritet med svaga och utsatta, har en djup förankring i den judisk-kristna etiken. Skolans ansvar är att förankra denna värdegrund hos eleverna genom att omsätta de etiska principerna i praktisk handling. I detta ligger också arbetet mot mobbning och kränkande beteende. Det borde vara en självklarhet att alla elever ska kunna känna sig trygga och uppskattade men så är det inte idag. Ett ständigt pågående aktivt arbete mot mobbning, könsdiskriminering och rasism i skolan ska vara en självklarhet.

11 Stärk elevhälsan

En god kunskapsutveckling kräver också en bra skolmiljö och elevhälsa. Eleverna som mår bra lär sig bättre. En väl utvecklad elevhälsovård främjar också det förebyggande arbetet med psykisk ohälsa hos barn och unga.

En granskning av Skolinspektionen som redovisats i år visar också att elever i grundskolan som mår dåligt eller är oroade sällan träffar en skolpsykolog. Skolorna saknar ofta strategier för hur det förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbetet ska planeras, genomföras och följas upp. Psykisk ohälsa ökar risken för att misslyckas i skolan. Elevhälsans personal, rektor och lärare har därför ett stort, och gemensamt, ansvar att arbeta förebyggande för att fånga upp tidiga tecken på att psykisk ohälsa kan komma att utvecklas, och stötta eleverna till att må bra. Enligt Skolinspektionens granskning var tillgången till elevhälsa otillräcklig i majoriteten av de skolor som inspektionen hade granskat. Skolpsykolog saknas ofta inom det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

Elever behöver också få mer kunskap i hur man kan hantera stress och påfrestningar. De behöver veta vart man kan vända sig och bli mer informerade om vilka resurser till stöd som finns att tillgå inom skolhälsovården. Sammantaget behöver eleverna få prata mer om, och fördjupa kunskapen inom området psykisk hälsa och ohälsa.

Kristdemokraterna föreslår en förstärkning på elevhälsovården jämfört med både dagens nivå och regeringens förslag i budgetpropositionen 2016. Elevhälsan måste rustas långsiktigt för att bättre kunna möta och stödja barn och unga med psykisk ohälsa. Kristdemokraterna föreslår att en elevhälsogaranti införs så att man får kontakt med elevhälsan inom ett dygn. Vi avsätter därför totalt 250 miljoner kronor för detta ändamål, d.v.s. 50 miljoner kronor utöver regeringens föreslagna satsning. Det innebär i förlängningen också att resurser inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatri kan frigöras och användas för de barn och unga som har mer omfattande behov.

12 Idrott i skolan

Ett område som det finns skäl att titta vidare på handlar både om hälsa, välbefinnande och om skolprestationer. I Bunkeflostrand har forskare under nio år studerat effekterna på 200 barn som fått mer motion och idrott i skolan. En grupp elever har haft daglig schemalagd fysisk aktivitet under 45 minuter jämfört med kontrollgruppen som fick ha idrott två gånger per vecka.

Slutrapporten visar att 96 procent av eleverna i den grupp som haft daglig fysisk aktivitet klarade grundskolans mål och uppnådde behörighet för gymnasieskolan. Bland de som hade idrott två gånger i veckan var motsvarande siffra 89 procent. Det är

framförallt pojkarnas resultat som påverkas. Siffrorna för pojkarna är 96 respektive 83 procent. Pojkarna med daglig fysisk aktivitet hade dessutom signifikant högre betyg i svenska, engelska, matematik samt i idrott och hälsa än de övriga pojkarna.

Den här kunskapen bör tas till vara. Bättre skolresultat ger bättre hälsa. De barn som har föräldrar med en god ekonomi klarar sig bra. De som framför allt halkar efter kunskapsmässigt – och hälsomässigt – lever inte sällan i ekonomiskt och socialt utsatta sammanhang. Inte minst för dem måste denna forskning leda till slutsatser när det gäller utformningen av skolan.

Svenska elever har mindre schemalagd idrott än eleverna i många andra europeiska länder. Enligt timplanen ska grundskolan ha totalt 500 idrottstimmar, i snitt 1,5 timmar i veckan. Men skolorna har stora möjligheter att bestämma detta själva. De kan både minska antalet med 20 procent eller lägga in fler idrottspass. Detta innebär stora skillnader över landet och mellan och inom kommuner. Därför borde det inte vara upp till varje skola att göra ett val om att ha mer idrott utan istället läggas in i timplanen. Vi föreslår att antalet utökas från 500 idrottstimmar till 600 i grundskolan och att det preciseras hur fördelningen ska se ut mellan årskurserna. Samtidigt minskas timmarna för elevens val. Målet på sikt är att det ska vara idrott med fysisk aktivitet på schemat varje dag.

Tyvärr har ”idrott och hälsa” blivit teoretiserat. Det behövs därför ett förtydligande i skollagen med avseende på att idrott ska innebära ”fysisk aktivitet” och mindre teori. Mer idrott i skolan bidrar inte bara till att göra våra barn friskare och starkare. Mer idrott bidrar också till att barnen presterar bättre i övriga skolämnen. Att röra på sig ger bättre koncentrationsförmåga, vilket stimulerar inläringen.

13 Skolavslutningar och högtidsfirande i kyrkan

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att konfessionella inslag bör vid vissa tillfällen få förekomma i offentliga skolor i samband med firande av traditionella högtider. Deltagande vid sådana högtider ska vara frivilligt för eleverna. Det bör därför införas ett tillägg till skollagens sjätte paragraf: ”Undantag från § 6 får i offentliga skolor förekomma vid vissa tillfällen under ett skolår i samband med firande av traditionella högtider. Deltagande vid sådana högtider ska vara frivilligt för eleverna.”

Att den svenska skolan är icke-konfessionell slås fast i skollagen. Sverige har en grundlagsskyddad religionsfrihet. Detta innebär att vi även har rätt att avstå från religion. Dessa skydd regleras i regeringsformen samt i Europakonventionen. Ingen medborgare får tvingas att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende. Ingen får heller tvingas att delta i sammankomst för opinionsbildning eller annan meningsyttring. Skolverket tolkar skollagen som att det inte får förekomma religiösa inslag i utbildningen. De menar att det är möjligt att ha skolavslutning i kyrkan, att en präst kan medverka, men att det inte får innehålla inslag som bön, välsignelse, trosbekännelse, predikan eller annan form av förkunnelse.

Enligt deras tolkning är det inte tillåtet att ha en adventssamling i kyrkan om prästen förmedlar religiösa budskap. Vår mening är att detta är orimligt. Advent är en kristen tradition, en adventssamling i en kyrka utan kristet budskap är en motsägelse, en omöjlighet. Traditionella högtider i skolan, såsom luciafirande, skolavslutningar, adventssamlingar, bör inte betraktas som undervisning i daglig mening. De ger en möjlighet till högtidlighet, elever, lärare och föräldrar tillsammans. De speglar traditioner som skapar samhörighet och gemenskap, som sitter djupt rotade i den svenska kulturhistorien och erbjuder något annat än det som ges till vardags.

Dessa högtider är inte den svenska skolans stora problem. Luciakronor, julkrubbor och sommarpsalmer hotar inte våra barns och ungas välbefinnande eller skolans kvalitet. Skolverkets tolkning snarare bidrar till förvirring än ger klara besked. När lärare och rektorer tvingas värdera varje enskild psalm och sång för att avgöra om den är tillräckligt traditionsenlig har det gått för långt.

En lagändring i enlighet med vårt förslag skulle i ett slag återföra makten dit den hör hemma – de enskilda skolorna – och samtidigt ge de elever (sannolikt en mycket begränsad skara) som absolut inte vill delta i avslutningarna rätten att slippa. Den skulle låta oss respektera både våra traditioner och det fåtal som verkligen inte vill exponeras för dem. Den skulle, till skillnad från Skolverket, ge skolledarna klara och tydliga besked om vad som gäller. Till saken hör också att människan både har förmåga och stark benägenhet att reflektera över sin egen existens. Existentiella frågor om världens uppkomst, döden och meningen med livet har varit närvarande under hela mänsklighetens historia. Religionsundervisningen i skolan är viktig för att ge eleverna förmåga att reflektera över dessa frågor utifrån de stora religionernas berättelser. Därför har Kristdemokraterna aktivt argumenterat för religionsämnets bevarande gentemot dem

som velat slopa religionsämnet som ett kärnämne. För oss har det också alltid varit en självklarhet att kursplanen i religion bör betona kristendomens särställning och betydelse för vårt lands kulturella och andliga arv. Ingen kan förneka att kristendomen har betytt oerhört mycket för Sveriges kultur och värderingar. Att detta inte ska betonas både i kursplanen för religion och i synen på skolavslutningar i kyrkan är otänkbart.

14 Förbättrad kvalitet i barnomsorgen

14.1 Högre kvalitet i förskolan

Enligt en föräldraundersökning från 2012 som Skolverket genomfört är föräldrar nöjda med personalens arbete och pedagogiken. Minst nöjda är föräldrarna med storleken på barngrupperna och tillgången till personal. Förutom att det skapar en dålig och stressig miljö för barnen finns det även en risk att säkerheten fallerar. Skolinspektionens fokus vid tillsyn och granskning av förskolor är dock lärandet och det pedagogiska uppdraget snarare än omsorg, omvårdnad och trygghet.

14.2 Barnens behov i fokus – små grupper, trygghet och anknytning

Forskning visar att stora grupper har negativa effekter framförallt för de yngsta barnen eftersom de är beroende av täta vuxenkontakter som de kan knyta an till. Alltför många relationer stressar barnen, vilket i sin tur kan påverka deras inlärningsförmåga långt upp i åldrarna. Stora grupper försvårar samspelet mellan barn och vuxna som i sin tur kan leda till att identitets- och språkutvecklingen tar skada. Generellt är mindre barngrupper att föredra framför större grupper med samma personaltäthet.

Malin Broberg, docent i psykologi och en av författarna till boken ”Anknytning i förskolan”, betonar att för de allra minsta barnen i förskolan bör fokus ligga på anknytningsprocessen och att de får tid att känna sig trygga. Hon menar att dagens betoning på lärandet i förskolan i kombination med större barngrupper och lägre personaltäthet missgynnar de små barnen som just upplever en separation från sina föräldrar. Istället borde förskolans innehåll och organisation anpassas för att ge de små barnen tid att skapa en trygg relation till en person som ska lyssna och trösta.

Kristdemokraterna föreslår att det i förskolans läroplan betonas behovet av att arbeta med de minsta barnens anknytningsprocess och att ge barnen tid att känna sig trygga. För de små barnen ska inte lärandet utan tryggheten stå i fokus.

I och med läroplanen 2010 fick förskolepersonalen, i likhet med grundskolelärare, fler administrativa uppgifter och uppdraget att dokumentera allt. Flera förskollärare har påpekat det orimliga i att de ska ägna sin tid åt dokumentation samtidigt som barngrupper växer och personaltätheten minskar. Vi vill att förskolepersonalen ska återgå till sin huvuduppgift – att vara med barnen. Vi föreslår därför att man ser över förskolepersonalens uppgifter och ansvar så att tid frigörs för tid tillsammans med barnen.

Enligt Skolverket var 485 700 barn inskrivna i förskolan hösten 2014, fördelat på 28 700 barngrupper. Den genomsnittliga gruppstorleken var därmed 16,9 barn under 2014. Denna siffra har varit konstant de senaste åren. Nästan en fjärdedel av alla grupper är 16–18 barn. 14 procent av alla grupper i förskolan har fler än 22 barn.

Småbarnsgrupperna i förskolan är i dag allt för stora. Grupper för barn mellan 1 och 3 år, utgör drygt en tredjedel av det totala antalet grupper, ca 9 500. I genomsnitt går det 13,6 barn per småbarnsgrupp. 42 procent av småbarnsgrupperna var mellan 13 och 15 barn och en fjärdedel av småbarnsgrupperna har 16 barn eller fler. Det är således långt fler barn än det som Skolverket tidigare har haft som riktmärke i sina rekommendationer. Denna utveckling måste stoppas.

Skolverket har tidigare haft allmänna råd med tydliga riktmärken för storleken på barngrupperna. Vi vill att dessa riktvärden återinförs i Skolverkets allmänna råd. Riktmärket bör, liksom då, vara 12–17 barn per barngrupp för barn 3–5 år. För en småbarnsavdelning, 1–3 år, bör riktvärdet vara 9–12 barn. Kristdemokraterna anser att ingen småbarnsgrupp ska vara större än tolv barn per grupp och detta bör varje kristdemokratisk kommun verka för. Detta skulle även ligga i linje med den forskning som presenterats vid Göteborgs universitet. Utgångspunkten för gruppens storlek ska dock alltid vara de enskilda barnens behov. För att detta ska tillgodoses kan det innebära att barngrupperna behöver vara ännu mindre.

Kristdemokraterna har länge arbetat för att minska barngrupperna i förskolan och tillsammans med övriga allianspartier finansierat minskade barngrupper i budgeten för 2015. Det är glädjande att regeringen delar denna ambition genom att fortsätta med denna viktiga satsning och den utformning som vi föreslog. Kristdemokraterna instämmer dock inte i den finansiering som regeringen föreslår för satsningen utan anser

att det är en höjning av taket i maxtaxan med 10 procent som delvis ska finansiera satsningen.

14.3 Lättare för föräldrar att jämföra kvaliteten på barnomsorg

Det är ofta svårt för föräldrar att bedöma vad som är en bra förskola eller familjedaghem. Skolverket har databaser där förskolor och familjedaghem kan jämföras med avseende på vissa nyckeltal (personal, utbildningsnivå, barn och grupper samt kostnader) och resultat i form av tabeller. Tillgängligheten till databaserna är dock underutvecklad, databasen är svår att förstå och tjänsten är okänd för föräldrar. Det behövs bättre förutsättningar för föräldrar att göra informerade val och därför bör Skolverket vidareutveckla tjänsten så att den blir mer överskådlig, tillgänglig och användbar. Dessutom skulle det vara bra om personalens erfarenhet av arbete med barn fanns med som ett nyckeltal. Det är också en viktig faktor för att bedöma kvaliteten.

14.4 Förstärkt inspektion

Vi vill förstärka Skolinspektionens tillsyn över förskolan, med fokus på kvalitet och måluppfyllelse. Den nuvarande tillsynen ska kompletteras med regelmässiga stickprov genom besök på ett antal förskolor i varje kommun.

Kristdemokraterna har medverkat till att regeringen gett Skolinspektionen nu har fått i uppdrag att genomföra en särskild treårig kvalitetsgranskning. Barngruppernas storlek ska särskilt analyseras.

14.5 Öka tillgången till familjedaghem

Familjedaghemmen, i dagligt tal kallade dagmammor, bedrivs oftast i dagbarnvårdarens eget hem. Dagbarnvårdare har olika bakgrund, en del har arbetat länge med barnomsorg och andra har tidigare arbetat i förskolan. Cirka 30 procent av dem i pedagogisk omsorg har någon form av pedagogisk eller barnrelaterad utbildning. Som dagbarnvårdare kan man vara anställd av kommunen eller ha ett eget företag.

Familjedaghemmen erbjuder mindre barngrupper i en hemmiljö. År 2014 var den genomsnittliga barngruppen 4,8 barn. Var tredje barngrupp består av av 1–4 barn. För många barn och föräldrar innebär detta en särskild trygghet och ett lugn som är svårt att få inom förskolan. Av naturliga skäl blir det också en person som barnet anknyter till och färre vuxna eller andra relationer att hantera. För många barn kan detta vara ett positivt alternativ, särskilt för de allra yngsta.

Sedan 2009 ingår familjedaghemmen inom samlingsnamnet pedagogisk omsorg. En nationell kartläggning av verksamhetsformens struktur och styrning i kommunerna visar att framväxten av familjedaghem i egen regi ökar. Samtidigt sjunker, enligt Skolverket, antalet barn i pedagogisk omsorg för varje år. Hösten 2014 fanns det 14 700 barn i pedagogisk omsorg, och drygt 90 procent av dessa barn är inskrivna i familjedaghem.

Trots införandet av en barnomsorgspong och fri etableringsrätt ger dagens regelverk stort utrymme för kommunerna att på olika sätt förhindra verksamhet som föräldrarna egentligen efterfrågar. Familjedaghem och den pedagogiska omsorgen har heller inte marknadsförts, vilket gör att det är få föräldrar som känner till vilka möjligheter som finns. Det finns idag en tendens att kommunerna prioriterar förskoleverksamheten framför den pedagogiska omsorgen, vilket gör att familjedaghemmen minskar samtidigt som barngrupperna i förskolan blir allt större. Risken är att förskolan prioriteras högre än principen att erbjuda barnomsorg som ligger i linje med föräldrarnas önskemål och barnens behov. Många kommuner har under de senaste åren sagt upp eller planerat att säga upp kommunala dagbarnvårdare till förmån för andra satsningar eller av besparingsskäl. Skolverkets beskrivning av pedagogisk omsorg ger en bild av familjedaghemmen som något som är på undantag och där förskolan är normen.

Skärp skollagen. Kommunen ska erbjuda familjedaghem till dem som önskar det. Vi anser att kommunerna ska ha en skyldighet att erbjuda pedagogisk omsorg för de föräldrar som så önskar och föreslår därför en skärpning av skollagen under 25 kap. 2 § från nuvarande lydelse: ”Kommunen ska sträva efter att i stället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det. Kommunen ska ta skälig hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål om verksamhetsform.” Ny lydelse: ”Kommunen ska erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det.”

14.6 En kartläggning för att öka antalet familjedaghem

Vi anser vidare att en kartläggning bör göras i syfte att öka antalet familjedaghem. Kartläggningen bör innehålla information om vad kommunerna gör för att rekrytera egna dagbarnvårdare, hur informationen till föräldrar om familjedaghem ser ut, hur informationen ser ut om möjligheten att starta familjedaghem samt vilka hinder familjedaghem upplever för att klara sin verksamhet.

14.7 Minska barngruppernas storlek i fritidsverksamhet

Drygt 80 procent av alla 6–9-åringar och 15 procent av alla 10–12-åringar är inskrivna i fritidshem. Det motsvarar över 444 000 barn. Att ha sitt barn på fritidshem är frivilligt för föräldrarna men det är också för de flesta helt nödvändigt för att kunna förvärvsarbeta. Fritidshemmen ska därför dels stimulera barns utveckling och lärande och dels erbjuda en meningsfull fritid. Allt fler barn går på fritidshem, samtidigt som barngrupperna har vuxit kraftigt och personaltätheten minskat avsevärt. Hösten 2014 bestod en genomsnittlig fritidshemgrupp av 41,1 barn att jämföra med ca 18 barn i början av 1980-talet. De senaste tre åren har grupperna ökat med ett barn per år.

Även om det finns krav om att barngrupperna i fritidshemmet ska ha en lämplig storlek och sammansättning och att lokalerna ska vara ändamålsenliga har utvecklingen gått åt fel håll. Skolverket har återkommande uppmanat kommunerna att se över gruppstorlek och personaltätheten. Skolinspektionens kvalitetsgranskning visar att relationerna mellan vuxna och barn tenderar att bli ytliga och flyktiga och att säkerheten och tillsynen över barnen på vissa håll behöver ses över. I en barngrupp med enbart förskoleklassbarn räknade personalen ut att barnen hade i genomsnitt nio vuxna att förhålla sig till under en dag.

Kristdemokraterna anser att denna utveckling är mycket allvarlig. Skolverkets allmänna råd måste därför omarbetas så att de ger en mycket tydligare vägledning och rekommendation för kommunerna.

Kristdemokraterna har arbetat för att minska barngrupperna i fritidsverksamheten och tillsammans med övriga allianspartier finansierat minskade barngrupper i budgeten för 2015. Kristdemokraterna föreslår att fritidsverksamheten tillförs 250 miljoner kronor 2016 i syfte att minska barngruppernas storlek och med 500 miljoner kronor årligen för 2017–2019. Med en ökad kvalitet är det rimligt att höja taket i maxtaxan för hushåll med högre inkomster. Vi anser också att det ska vara möjligt för barnen att självständigt kunna läsa läxor på fritidshemmet.

14.8 Öppen förskola

Kristdemokraterna ser den öppna förskolan som en del i den kommunala förskoleverksamheten. Den fyller en mycket viktig familjestödande funktion, särskilt för föräldrar till nyfödda och små barn. Enligt Skolverket saknar var tredje kommun en öppen förskola.

Minskningarna kan enligt Skolverket inte helt förklaras av att målgruppen för öppen förskola minskade när förskolan byggts ut. Mellan 1994 och 2004 försvann ca 900 verksamheter. Hösten 2014 fanns det 439 verksamheter, 9 färre än året innan. 7 procent av alla öppna förskolor drivs i enskild regi.

Huvuddelen av de kommuner som lagt ner verksamheten har angivit ekonomiska skäl. I de kommuner som startat verksamhet är det behovet av mötesplatser eller familjestödande insatser som varit avgörande. I många av dessa kommuner inrättas familjecentraler just för att på en plats kunna samordna stöd och hjälp till det nyfödda barnet och familjen.

Ändå finns det nu orter där öppen förskoleverksamhet helt saknas eller inte räcker till för alla barn. Det är en oroväckande nedmontering av familjestödet i en tid då allt fler föräldrar uttrycker behov av stöd. Kristdemokraterna vill att antalet öppna förskolor ökar.

15 Folkhögskolor och yrkeshögskolor

Folkhögskolornas unika roll ligger framförallt i dess pedagogik, dess demokratiska roll och dess kunskapssyn. Kristdemokraternas anser att folkbildningen fyller en mycket viktig funktion i samhället. Folkhögskolorna ska själva bestämma över sin verksamhet och det finns stort utrymme att anpassa studierna efter olika målgrupper. Därför fortsätter vi att bevaka folkhögskolornas intressen och verkar för att de ekonomiska förutsättningarna för folkhögskolornas verksamhet ska vara goda.

Folkhögskolorna bedriver idag en bred verksamhet där eleverna kan läsa allt från estetiska kurser till kurser inom både språk och kommunikation. Att kunna mötas inom ramen för folkhögskolan där det erbjuds en mycket stor bredd av kurser på ett antal olika nivåer fyller en mycket viktig funktion i dagens samhälle. Möjligheten för respektive folkhögskola att erbjuda en flora av kurser är större än inom gymnasiet och högskola och universitet eftersom det inte finns en centralt fastställd kursplan. Detta medför att folkhögskolorna är mer fria i sitt val av kursupplägg och innehåll.

De studiemotiverande kurserna i folkhögskolans regi är mycket framgångsrika och innebär en ny chans för elever som tidigare misslyckats med sina studier i det ordinarie utbildningssystemet. Kristdemokraterna arbetar för att satsningen på fler folkhögskoleplatser ska få fortsätta. Folkhögskolorna har med sin stora frihet en unik

möjlighet och förmåga att möta elevernas behov. Detta blir allt mer viktigt i en tid då studieresultaten sjunker och elever måste få en andra chans att tillgodogöra sig kunskaper. Därför anslår Kristdemokraterna nu medel för att inrätta ytterligare 1 500 folkhögskoleplatser. Detta skulle möjliggöra för folkhögskolorna att i större utsträckning fortsätta bedriva dagens högkvalitativa verksamhet.

Även yrkeshögskolan har en viktig roll för att möta behovet av yrkes- och vidareutbildning hos enskilda. Fler personer kommer i arbete med rätt kompetens. Alliansregeringen initierade denna reform som fallit väl ut där en hög andel av dem som gått ut yrkeshögskolan fått arbete. Det kan handla om en yrkesutbildning efter gymnasienivån eller att bygga på en tidigare yrkeskunskap. Målet är att det ska finnas yrkesutbildade personer som svarar mot efterfrågan på arbetsmarknaden. För att stärka tillgången på kvalificerad arbetskraft inom områden där det bedöms behövas ökar Kristdemokraterna anslagen med 224 miljoner kronor 2016, vilket motsvarar 2 500 nya utbildningsplatser. Åren därpå anslås medel för motsvarande 6 000 platser.

16 Validering

Många människor har värdefulla kunskaper som har förvärvats genom lång yrkeserfarenhet eller genom utbildning i ett annat land. Dessa kunskaper måste tas tillvara och till fullo kunna bedömas vid en rekrytering. Det görs inte idag. Både samordningen av och kvaliteten på valideringen av akademiska kunskaper och arbetslivserfarenheter ska förbättras och handläggningstiderna kortas. Det är därför rimligt att i likhet med regeringen höja anslagen till valideringen. Vägen till arbetsmarknaden ska bli kortare.

17 Högskola och forskning

Kristdemokraterna tar tydligt ställning för kvalitet och excellens i högskola och forskning. Eftersom Sverige är ett litet land med begränsade resurser har vi inte råd att enbart fördela resurserna jämnt för högskola och forskning.

Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla kunskap. För att möjliggöra detta krävs kompetenta högskolelärare och forskare, en stimulerande arbetsmiljö samt

studiesocial trygghet. Kristdemokratisk högskolepolitik har därför sin grund i kunskap, kvalitet, valfrihet och trygghet. Studenten ska stå i centrum för utbildning – och bildning. Eftersom Sverige är en kunskapsnation är utveckling av ny kunskap central för att Sverige ska vara konkurrenskraftigt. Det säkerställer välfärden på längre sikt.

Den högre utbildningen och forskningen måste tillvarata intresserade talanger för att hålla Sverige konkurrenskraftigt. Därför behöver det finnas möjligheter att studera eller forska oavsett om man är nybliven student eller ensamstående tvåbarnsförälder. Kristdemokraterna vill att anslagen till tillväxtfrämjande forskning och innovation prioriteras. Genom en tydlig nyttogörandeaspekt kring anslagen för forskning kommer Sverige att kunna återta förlorad mark och bli världsledande inom forskning som Sverige traditionellt sett varit ledande inom. Därigenom kan vi också bibehålla den kvalitet som kännetecknar stora delar av svenskt deltagande inom det europeiska forskningssamarbetet. Det är viktigt att harmonisera med de ramprogram som utformas inom det europeiska samarbetet, där stor vikt läggs på att förvandla vetenskapliga framgångar och genombrott till nya produkter och tjänster som i sin tur leder till ökad tillväxt för Sverige och EU.

Kristdemokraterna värnar akademins autonomi. Forskning kräver integritet och möjlighet att tänka både nytt likväl som fritt och stundtals obekvämt. Kristdemokraterna anser att universiteten ska ha ett brett utbildningsutbud och huvuddelen av forskningsmiljöerna. Högskolorna ska ha ett smalare och vassare utbud av grundutbildning, en bra forskningsanknytning i samarbete med universitet samt bedriva statsfinansierad forskning där man är nationellt eller t.o.m. internationellt ledande.

17.1 Studenternas sociala situation

Generösa och rimliga villkor för finansiering av studietiden finns redan idag. Ändå kan det finnas fler dörrar att öppna för att förbättra studenternas villkor och trygghet. Målsättningen ska vara att främja studier för så många som möjligt, oavsett om du exempelvis är ung, småbarnsförälder eller vill kombinera studier med arbete.

Vi vill möjliggöra för människor att höja sin kunskapsnivå och förhoppningsvis hitta nya möjligheter på arbetsmarknaden även för personer med viss ohälsa.

Socialförsäkringsutredningen SOU 2015:21 föreslår en del förbättringar för studenter

bland annat att kunna studera trots deltidssjukskrivning. Förbättringar på detta område är något som Kristdemokraterna ser positivt på.

Högre studier syftar till att dels ge kompetens för kommande yrkesliv, dels att sökandet efter kunskap är bra i sig för den enskildes utveckling och för samhällets utveckling. Idag erhålls studiemedel max sex år (240 veckor) och trappas ned efter 45 för att helt nekas efter att en person fyllt 55. Det finns möjlighet att få ytterligare studiemedel under vissa förhållanden. Vi bedömer att det är dags att utreda om den möjligheten ska utökas. Att begränsa studierna till en tid av sex år kan i vissa enskilda fall motverka syftet om det leder till att studenter får avbryta viktiga utbildningar på avancerad nivå för att finansieringen är omöjlig. Det är hög tid att utreda om sex år räcker eller om det skulle vara ändamålsenligt att fler nådde högre utbildningsnivåer om vi förlängde den studiefinansierade tiden, men då efter särskild prövning.

17.2 Etisk reflektion

Norm- och värderingsfrågor avhandlas intensivt på olika områden och inte längre enbart inom ramen för filosofisk och teologisk etik. Sedan ett par decennier besätts tjänster inom bl.a. vårdetik, medicinsk etik och miljöetik. Detta har på flera håll utvecklats till egna akademiska discipliner. Det tycks finnas ett allt starkare behov inom högskolevärlden av att fördjupa diskussionen kring etiska värderingar och moraliskt handlande som nödvändiga element i vardagen.

Vad innebär begrepp som etik och moral, akademisk frihet, lojalitet mot överordnade, kollegialitet, respekt för studenter, professionalism, yrkesetik? Detta är exempel på frågeställningar som etiska samtal kan vara ägnade att belysa. Kristdemokraterna anser att etiska aspekter bör vägas in i samtliga utbildningar. Varje högskola bör ges i uppdrag att redovisa hur de etiska frågorna implementeras. Högskoleverket bör få i uppdrag av regeringen att verka för att etiska dimensioner, utifrån samhällets värdegrund, naturligt integreras i den högre utbildningen. Regeringen bör även överväga att inrätta en fristående instans för granskning av forskningsfusk.

Emma Henriksson (KD)

Lars-Axel Nordell (KD)

Magnus Oscarsson (KD)

Larry Söder (KD)

Roland Utbult (KD)